СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 58. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 10. марта 1923. — VOL. XXXI. No. 58. Jersey City, N. J., Saturday, March 10, 1923. THREE CENTS

ДОЗБИРАЙМО ФОНД Негайної Допомоги Рідному Краєви до суми $30,000!

ДОСІ ВЖЕ ЗІБРАНО $27,300; БРАКУЄ ДО ПОВНОЇ СУМИ ВСЬОГО ТІЛЬКИ $2,700.

Тепер вже не богато бракує до повної суми $30,000. Як 100 громад зложить по 27 долярів, або 200 товариств по $13.50, так повна сума небаром буде довершена на славу усіх українських громад в Злучених Державах.

Українські громади і товариства:—

Допільнуйте сього найважнійшого тепер діла ,аби скоро американські Українці могли повідомити рідний край, що і сим разом поміч для його боротьби увінчалась успіхом!

„НЕПРИМИРИМІ" СЕНАТОРИ АҐІТУЮТЬ ПРОТИ ПРОПОЗИЦІЇ ГАРДИНҐА

СЕНАТОР ДЖАНСОН ПРОТИ ПРИСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО СУДУ ЛІҐИ НАРОДІВ.

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Каліфорнійський сенатор Гайрем Джансон, один з непримиримих ворогів всякого вмішування Америки в справи Европи, виступив тут з публичною промовою проти пропозиції президента Гардинґа дозволити урядови приступити до межинародного суду при Лізі Народів без приступлення до самої Ліґи.

Сенатор виступив проти пропозиції Гардинґа на тій основі, що таке приступленнє до межидержавного суду при Лізі Народів само собою потягнулоби приступленнє до самої Ліґи. Він підносив також, що Ліґа Народів та її суд не мають ніякої сили, бо вони опираються лишень на переконуваннє, яке знов, як се видно по справі Рурщини, не має ніякого практичного значіння. Приступленнє до суду при Лізі Народів назвав Джансон першим фалшивим кроком Америки в заграничній політиці. На його думку, вся аґітація за сим приступленнєм є заграничною пропаґандою, обчисленою на шкоду для Злуч. Держав.

СЕНАТОР БОРА ЗА ПРИСТУПЛЕННЄ ДО ЛІҐИ, АЛЕ „ПРАВДИВОЇ".

Сенатор Бора виголосив в четвер перед торговельною палатою міста Джерзи Сити промову про межидержавну політику Злучених Держав. В тій промові сенатор заявився за визнаннєм мексиканського уряду та московських большевиків ,а рівночасно висказався проти приступлення Злучених Держав до суду при Лізі Народів, як се пропонує президент Гардинґ.

Сенатор Бора, однак, не є засадничо проти приступлення Америки до якоїсь ліґи народів; він лищень противиться приступленню до сеї спеціяльної Ліґи Народів, яку зорґанізовано на версайській конференції. Бора заявився за світовим судом, який мавби справдішну владу диктувати державам свої рішення. Говорячи про большевицький уряд, Бора, підніс, що сей уряд заслугує на визнаннє, бо він охороняє „життє та приватну власність".

ЩЕ ОДИН СТРАЙК КРАВЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ

БОЛТИМОР, Мериленд, 8. марта. — Вчера вийшло тут на страйк коло 4 тисячів кравців, бо товариство кравецьких босів відкинуло їх домогання признати їх 44-годинний робочий тиждень, підвисшеннє робітничої заплати та обіцяти завести ріжні санітарні поправки в своїх фабриках.

Провідники страйку заповіли, що страйк покінчиться до кінця тижня. І справді зараз на другий день по його роспочаттю фабриканти нанимаючі половину страйкуючих робітників, вислали вже до страйкового комітету заяву готовости на переговори. Висланики заявили, що годяться на всі поставлені робітниками домагання.

ВИПРАВДУЮТЬ ЛА ФОЛЕТА

МЕДИСОН, Висконсин, 8. марта. — Палата послів („асемблі") стейтової леґіслятури ухвалила нині 82 голосами проти 11 осудити резолюцію професорів висканського стейтового університету, якою вони в час війни пятнували становище федерального сенатора Ла Фолета за його становище супроти вступлення Злучених Держав до війни.

Резолюція говорить лишень про 450 професорів, що підписали резолюцію проти Ла Фолета, але всі бесідники, що промовляли до ухвали леґіслятури, говорили загалом про виправданнє становища Ла Фолета в час війни.

Ухвалу, яку нині приняла палата послів, вчора приняв стейтовий сенат 17 голосами проти 12.

РУХ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

ОЛБАНІ, 8. марта. — Члени обох палат конґресу, котрі дістали сими днями розіслану їм стейтовим нюйорським ґубернатором резолюцію за ухваленнем дозволу виробляти та продавати легкі вина та пива, вже почали надсилати до ґубернатора посвідки одержання копінії резолюції. Замітно, що мало котрий з них додав до листа свої думки про мерітум справи. З листів все таки видно, що члени конґресу слідять уважно за поворотом публичної опінії проти прогибіції.

ДУМАЮТЬ КАРАТИ ПРОГИБІЦІЙНИХ АҐЕНТІВ ЗА БЕЗПРАВНІ ТРУСИ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 8. марта. — В стейтовій леґіслятурі внесено проект закона, після котрого мається карати гривною до 1,000 долярів тих прогибіційних аґентів, що входять до приватних домів на труси за горівкою без виразного дозволу суду.

Внесено тут також проект закона, дозваляючого суддям призначувати сконфіскувану горівку для вжитку шпиталів та публичних інституцій (заведень) для старих людий.

ЗНОВ КРОВАВА БИТВА ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ

АТЛАНТА, Джорджія, 8. марта. — В місточку Лулу забив листоноша Роберт Говп двох поліційних аґентів: Виласа Мартина та Джека Райена, котрі арештували його за перступленнє прогибіційного закона. Говп дався арештувати, але по дорозі до арешту виняв револьвер та поклав обох аґентів трупами на місци. Опісля пішов до шерифа та віддався в його руки.

Того самого дня в сусіднім місті Блекшір прийшло через прогибіцію до справдішної битви. Прогибіційний аґент Брукс ішов з поліціянтом арештувати фармера Шарпа. Коли вони наближилися до дому, Шарп почав стріляннину, в котрій убив на місци Брукса і ранив тяжко його товариша.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР

Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця обїздить тепер Східні міста. Дня 4. с. м. дав величавий концерт в Ню Йорку в салі Гиподрому, де було до 4,-000 публики. Потім дав концерти в Трой, Н. Й., в Покіпсі, Н. Й., в Филаделфії, Па. Усюди з безперечним успіхом артистичним, а імовірно і з касовим.

Далі ще має У. Н. Хор тільки 4 концерти: в Еллентавні, Па., Фол Ривер, Месс., Бостоні, Месс., і в Бриджпорт, Конн.

Опісля У. Н. Хор мати-ме вакації протягом 7 тижнів для віддиху а рівночасно для дальшої науки. Весь Хор буде жити на фармі, 2 години їзди від Ню Йорку.

Вакації кінчаться з початком мая. Десь 5. мая с. р. У. Н. Хор має відплисти кораблем з Ню Йорку на нову артистичну подорож до Полудневої Америки, де головно буде виступати у двох великих містах, Ріо де Джанейро (Бразилія) і Буенос Айрес (Арґентина).

До Полудневої Америки У. Н. Хор має прибути біля 25. мая. с. р., а останеться там 15 до 20 тижнів. В осени вернеться знову до Злучених Держав. Тут імовірно дасть ще ряд концертів, а відтак вже виїде до Европи.

УБИЙСТВА ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ

Яких тисячу людий шукало ще від минувшої суботи двох заступників шерифа міста Френклинтон, Луизіяна, що вибралися були на арештованне муншайнерів. В серед зголосилося до уряду шерифа двох муншайнерів та заявило, що вони знають, де поховані пропавші поліційні урядники. Вони зараз і повели цілу громаду людий на місце, та розповіли, як вони сокирами вбили урядників, що прийшли слідити за муншайнерами.

СМЕРТЬ ЛЕТУНІВ В РІЦІ

В ріці Делавері яких 7 миль понизче Філядельфії погибло двох військових летунів, як зіпсулася машина і які впали до води. Тіла їх виловили опісля другі летуни. Тіла були привязані до машини сильними ременями, як се звичайно летуни роблять, щоби охоронитися перед випаденнєм з машини, коли машина схилиться сильно на бік. Припускають, що нещасні не могли в час відчепитися від машини та втопилися.

КОНЦЕРТ В ДЖЕРЗИ СІТИ

в память Т. Шевченка відбудеться в суботу, 10. марта, 1923, в Дікінсон Гай Скул, ріг Нюарк і Пелісайд, Евню. Початок о год. 7.30 вечером.

КОНЦЕРТ В ПАСЕЙК

в честь Тараса Шевченка відбудеться в неділю, дня 11-го марта 1923 р. о годині 7-ій вечер. в галі Української Школи св. О. Николая. 212 Президент Стр., Пасейк, Н. Дж.

В УСІХ СПРАВАХ „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ"

проситься відносити не до поодиноких урядників, але до секретаря орґанізації на адресу: „Obyednannye" 136 So. Fourth Street, Philadelphia, Pa.

ДІВЧИНА З ВИСОКОЮ ГОРЯЧКОЮ ГОРЯЧКУЄ ДАЛІ

Панна Евелін Лайонс з Ескана ра, Мишиґен, котра задивувала цілий лікарський світ небувалою високою горячкою, далі держиться на своїй „висоті". Її температура далі виносить коло 114 степенів фаренгайта, а деколи виносить навіть кілька десятих понад се. Замітно теж, що хоча в неї горячка така висока, а віддиханнє сильно приспішене і пульсприскорений, мимо всього вона виявляє досить добрий апетит та нормальний стан ума.

Оногді від горячки живе срібло в термометрі піднималося так скоро, що розбило термометер. Тоді хтось подав в ґазети, що дівчина мала горячки 188 степенів, але лікар шпиталя заявив, що він не припускає, щоби горячка була аж так висока.

ВОЗДУХОПЛАВСТВО РОЗСЛІДИТЬ СВІТ

Американський контрадмірал Вілієм Мофет, котрий стоїть на чолі федерального бюра воздухоплавств, подав до відома, що воздушний корабель „З. Р. І". на котрім американські фльотні офіцири мають їхати почерез північний та полудневий бігун, вже майже готовий. Сподіються докінчення його будови коло 1. липня.

Відомий норвежський подорожний Віляльмар Стефансон, котрий вже їздив раз до північного бігуна, каже, що така подорож може дійсно вдатися. На його думку, цілий світ остаточно буде відкритий та перенесений на мапи при помочи воздушних кораблів.

СОТІ РОКОВИНИ УРОДИН МАДЯРСЬКОГО ПОЕТА

Дня 1. січня минуло століттє народин найбільшого мадярського поета і одного з найвизначніщих лікирів XIX. в. Олександра Петефі. Родове його назвисько було Петрович і під цим назвиском видав він як 19-літній молодик першу збірку поезій. Буйний, запальний, невгамовний темперамент не дозволив молодому Олександрови ніде довше загріти місця. Покинувши гімназію в 15 році життя стає бурлакою; веде скиталецьке життя як актор, як ученик, вкінці як жовнір, переднчи з місця на місце. В 1844 видає першу збірку ліричних поезій. Вже як відомий поет доповнює недостачу свойого образування. Виучує мови: німецьку, французьку і анґлійську. Перекладає на мадярську мову ахритвори европейського письменства. Наближається взігтний бурею 1848-мий рік, що ніс народам „весну волі". Дрож революції потрясає старою Австрією, несеться по Німеччині, Франції та Італії. Доходить і на Мадярщину, де ціле молоде покоління, не затроєне сервілізмом для Австрії й Габсбурґів, гуртується довкола адвоката Кошута. Струя волі захоплює й молодого поета. Петефі стає в перших рядах революції і виспівує пречудові, вітхнені боєві пісні. Його пісня „Вперед Мадяри!" (Талпра Маґяр) стає боєвою піснею мадярської революції, гимном молодих синів Арпада, мадярською марсилезою. Пісні Петефі-я електризують цілий край. Хто живий хапає оруже, щоб ставати чоло наїздникови. Революція обхоплює цілу Угорщину. Під молодим 17-літним Францом- Йосифом хитається престол. Молодий цісар кличе на підмогу Миколу I. Микола не відказує помочі „своякови." На Угорщину пливуть товпа царського війска під командою Паскевича, що в потоках крови, гасить повстання. Дня 31 липня 1849 року на оболоню під Шебсбурґом ведеться одна з найбільше кривавих битв. Гине цвіт мадярської молоді, а в її рядах і слава Угорщини поет-революціонер Петефі. — Трупа поета не віднайдено; мабуть спочав у спільній братській могилі. . . Столітніх роковин не вшанували Мадяри достойно. Та пісні жити муть в серцях Мадярів і кріпити нові покоління.

„В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗЇЗД РОБІТНИКІВ В МОСКВІ ВИКАЗУЄ ЗАНЕПАД ПРОМИСЛУ В РОСІЇ Й НА УКРАЇНІ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ЦАРСТВОМ

МОСКВА 8. марта. — Нині тут відчинено зїзд представників російських робітників, котрі нині отверто дискутували про трудности, які мають у своїх працях.

Сі трудности повстали головно ізза знищених або зіпсутих машин, яких тепер нема кому направити. Через те впала продукція російського промислу.

В 1917 році в Москві було 410,000 робітників, а нині тут є всего 244,000 робітників, з котрих 68,000 безробітних.

На зїзді говориться богато також про платні робітників. Ті платні усе падали, рівночасно з постійним паданнем в ціні російського рубля.

Робітники нарікають на способи платень і дорікають, що трости большевицьких бизнесменів назначують для робітників відповідну їм платню. Тепер большевицькі бизнесмени не хотять далі признати робітникам сталої висоти платні, але хотять ухвалити, щоби платня була змінима відповідно до стану промислу і фінансів в Росії.

Робітники теж закидають, що деякі большевицькі трости добувають з копалень і фабрик більше продукту аніж коштує робота за добутте сих продуктів.

Через сі причини завмер углевий і сталевий промисл на Україні.

Тутешня большевицька ґазета „Правда" з нагоди сього зїзду отверто критикує промислові і торговельні підприємства в Росії і на Україні.

Вона пише, що большевики своєю господаркою показали, що не потрафлять правити промислом.

ДОРОГА ОКУПАЦІЯ.

ПАРИЖ, 8. марта. — Французьке правительство обчисляє, що окупація Рурщини від 12. січня до 28. лютого с. р. коштувала Францію 95,000,000 франків, то є до $6,000,000. На будуче, каже воно, сей видаток постепенно буде зменшуватись.

Французькі урядовці заявляють, що Франція економічно не потерпіла через окупацію Поруря, бо хотяй французькі гроші впали, так се побільшило вивіз французьких товарів заграницю, бо тепер розмірно за франки можна більше дістати у Франції товарів ніж передше.

Одначе потерпіли французькі фабрики, котрі, не маючи угля, мусіли спинити у себе роботу.

РОЗШИРЕННЄ НАЇЗДУ

БЕРЛІН, 8. марта. — Телеграма з Дортмунд, в Поруро, повідомляє, що Французи заняли наново се місто. В місті увязнили місцеву поліцію і вивезли її в незнане місце.

ФРАНЦУСЬКЕ ВАРВАРСТВО

БЕРЛІН, 8. марта. — Тутешні часописі подають депешу з Лянгендрер, яка повідомляє, що Французи викинули там з поїзду 500 німецьких дітий, котрі їхали з Бохум до Бремен.

Французи звеліли їм іти пішки назад до Бохум. Не помогли жадні просьби ні протести і діти мусіли іти пішки серед холоду і в зливний дощ. Були се діти переважно хорі і зголодовані, яких везено на село біля Бремен, щоби трохи прийшли до здоровля.

ПРОГРА АНҐЛІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ

ЛОНДОН, 8. марта. — Нині предложило тут анґлійське правительство в парляменті програму британської воєнної фльоти на 1923 і 1924 рік.

Буджет у сій програмі виносить 61 мілїонів фунтів стерлинґів нового видатку .Се зменьшує видаток о 8 мілїонів фунтів стерлинґів, коли його порівнати з видатком на сю ціль в минулому фіскальному році.

До дня 1. цвітня с. р. британська адміраліція увільнить і віддалить 20,000 моряків.

Все те, каже британське правительство, згідне з постановами розоружної конференції у Вашинґтоні.

ФРАНЦУСЬКА ПРОГРАМА ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ

ПАРИЖ, 8. марта. — Французький міністер воєнної фльоти, Реберті, предложив парляментови програму про французьку воєнну фльоту, яка, як каже, згідна з постановами розоружної конференції у Вашинґтоні.

ВЕЛИКА ЕМІҐРАЦІЯ З АНҐЛІЇ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 8. марта. — Обчислення показують, що Британці виїздять тепер до Америки небувало громадно. Число еміґрантів з Великої Британії до Злучених Держав Америки тепер перевисшає число еміґрантів до її кольоній.

Із самого Глезґова виїздить тепер тижнево до Америки 500 душ. Число сих еміґрантів щораз то зростає. В січні с. р. у першому тижні виїхало до Америки ще лише 846 осіб, а вже в останньому тижні лютого с. р. виїхало туди 1,073 Британців.

З Великої Британії після постанови американського Конґресу тепер може приїхати до Америки 77,342 особи, але по дотеперішньому чисельному напливі вже сього року може туди виїхати всього лише 28,000 британських еміґрантів.

З БОРОТЬБИ В ІРЛЯНДІЇ

БЕРЛІН, 8. марта. — Ірляндська державна влада увязнила одного з провідників републиканських повстанців, Кона Медоні, а також офіцира Тома Коннелі, і двох по імени Браєнів.

Кромі того влада переловлює републиканських жовнірів,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАПОВІТ.

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі
І Дніпро і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве ревучий!

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу, — оттоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молити ся. А до того —
Я не знаю Бога!

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим, тихим словом!

Переяслав, 25/XII., 1845.

Тарас Шевченко.

В ДЕНЬ ШЕВЧЕНКА.

Тому 20 літ сказав професор др. Степан Томашівський на Шевченковому святі в Бережанах, що Україна буде тоді вільна, як кождий Українець мати-ме Кобзаря Шевченка у своїх руках.

Тому 20 літ мало хто з 40 міліонів Українців мав Кобзаря, читав його, відчував і розумів. В Галичині він був більше звісний; також і на Буковині, але на Великій Україні царила неволя і темнота і про Шевченків Кобзар знали тільки одиниці.

Та минав рік за роком; прийшла війна, а по війні революція і все змінилось догори корінем.

Україна пробудилась, стала вільною. Стала вільною державою. Всі українські землі злучились; обєднались в одну громаду, в одну державу.

Але прийшли вороги і знову Україну поділили і знову поневолили. Поневолили, гадаючи, що та неволя буде вічна і вони будуть вічно з тої неволі користати.

Одначе та неволя буде тільки так довго, поки буде темнота на Україні. Як там запанує просвіта, як в руках кождого Українця і кождої Українки буде Кобзар Шевченка, так неволя більше не вдержиться на українських землях; а запанує воля; відродиться обєднана велика українська держава.

Нині вже день Шевченка се найбільше свято на Україні. Се знак величі Шевченкового слова для України; се знак, що український нарід зрозумів свого найбільшого національного Пророка й іде за його могучим словом.

Се зрозуміннє щораз то кріпшає і свято стається щораз то більшим, щораз більше загальним.

Тому святу нема рівного у других народів.

Видна річ, що український нарід якраз потребував того великого Пророка, котрий своїм словом має вивести його з неволі на волю.

Нехайже царить Шевченкове слово і дух між нами. Дбаймо, аби його царство на Україні з кождим днем більшало і більшало, а скоро прийде той день, коли Кобзар стане на Україні загальною книжкою, всіми читаною і зрозумілою, і коли з поширеннем Шевченкових ідеалів Україна стане державою.

Богдан Лепкий.

ШЕВЧЕНКОВИ.

Не вмер поет. Він тільки на хвилину,
Утомлений недолею, спочав;
І бачить в сні свобідну Україну,
Дніпро, степи і все, що так кохав.
І бачить в сні: луна кругом палає,
Сто-ріками у море ллється кров...
Не вмер поет. Він в гору підніма
Потоптану народню хоругов.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ У ТВОРАХ Т. ШЕВЧЕНКА

Дивний, здавалося-б заголовок! Державність у творах Шевченка! Яка-ж може бути державність у творах того, чиє ціле життє було постійним протестом проти держави, чи то російської в сучасному, чи польської в минулому, чи навіть римської, бо краще ніж хто інший бачив Великий Мученик всі хиби того устрою людського суспільства, який має назву держави, що вона йому і його народови показала лише свої неґативні сторони й ніколи не дала нічого, що могло би хоч трохи примирити його із собою! Мало не всі твори Шевченка це заклик до зруйновання держави, до визволення людини й суспільства зпід державного тягару.

І однак, коли ми близше придивимось до творів нашого незабутнього Батька, ми побачимо, що не до самої лишень руйнації істнуючого ладу стреміла його велика душа. Борючись проти держави станів, кляс, свавілля одних людий і народів над другими, він зовсім не уявляв собі в будучому свою рідну Україну як неорґанізовану юрбу людий, вільних від усяких обовязків один до одного, людий, з яких кождий „сам собі пан", аж до можливости безкарного знищування всього, що стоїть у цього „пана" на дорозі. Це й зрозуміло: Шевченко був більш Українець ніж кождий інший; він уособив у собі вдачу цілого свого народа, який перш усього відріжняється від московського повною відсутностю анархістичности, яка наскрізь пройняла душу народа московського і так яскраво виявилась в т. зв. „Смутному времени" і нинішній большевицькій революції.

Щоби не бути голослівними, візьмемо скілька прикладів з творів Т. Шевченка.

Розуміється, треба умовитись, що коли ми шукатимемо в поета того, що ми знаходимо в підручниках державного права, цеб-то докладної діференціяції і окреслення так званих елементів держави — „території, населення і влади", з поділеннем цих елементів ще на окремі рубрики, — ми нічого подібного не знайдемо Поет думає образами а не аналізою, і лишень в образах можемо спостерегти те, чи уявляв він собі державу і в якому приблизно вигляді.

І от ми бачимо, що серед повних відчаю і розпуки щодо сучасної Шевченкови української долі і смутку за минувшиною, денеде зустрічаються бадьорі нотки, коли поет гадає про будучину України: „Церква-домовина розвалиться, а зпід неї встане Україна і розвіє тьму неволі, світ правди засвітить, і помоляться на волі невольничі діти!" (Суботів). „І мене в семї великій, в семї вольній, новій, не забудьте помянути не злим тихим словом." (Заповіт). „Спи-ж повитий жидовою, пеки сонце встане, поки тії недолітки підростуть — гетьмани." (Чигирин). „В своїй хаті своя сила, і правда, і воля."

Чиж це все не є образ держави? Розуміється, не держави станів, або кляс, не держави з чиєюнебудь диктатурою хочаб навіть пролетаріяту, або якихбудь гуртків балакунів що дуже урочисто називають себе „партіями" і на підставі ними-ж самими вигаданих теорій хочуть так або інакше калічити живе народнє тело, — але держави — сімї, де немає ні пана ні раба, де всі рівні й вільні, але вільні остільки, оскільки це не шкодить інтересам інших членів сімї. Такою державою може бути лише держава хліборобська, бо тільки в такій державі кождий може сам виробити те, що потрібне для життя йому, а не іншим, а через те не потребує зазирати до чужої кишені, як це льоґікою фактів мимоволі робиться в промисловій або торговельній державі, однаково — капіталістичній, чи пролетарській. Спілка вільних членів у родині, спілка вільних родин у селі, спілка вільних сіл у волости, спілка вільних волостий у землі, спілка вільних земель у державі. Держава, в якій влада йде не згори, а виходить зі самої глибини народнього життя, як необхідний наслідок народнього бажання забезпечити собі спокій, і через те має лише ті функції, які задля цього необхідні, — яка не стоїть понад народом у недосяжній височині, а уособлює в собі сам народ, в тому роді, як це були маґістрати римської републики, єдиної держави в світовій історії, яка носила довгий час той дрібнохліборобський характер, який має наша Україна. Яку назву буде мати така народня влада щодо цілої держави, чи гетьманів, як гадав, судячи повисше наведеному уривкови з „Чигирина", — Шевченко, чи президента, чи якнебудь інакше, це для Шевченка, розуміється, не могло бути важне: слово „гетьман" вжите ним, треба гадати, лише через те, що воно мало за собою історичну традицію. Але влада ця повинна бути народньою і разом з тим міцною, бо Шевченко не затулював очий і на ту небезпеку, якою погрожують з усіх боків Україні її вороги; кликав на боротьбу з ними („і вражою злою кровю волю окропіте"), а без міцної влади, як відомо, жадна боротьба не можлива.

Таким випливає з творів Шевченка його ідеал будучої України, як держави. Розуміється, життє ніколи не досягає ідеалу, але воно може стреміти до нього, коли він відповідає потребам життя. І ми бачимо, що хоча й повільними, але вірними кроками посувається українське життя по тому шляху, який показав у своїх творах наш великий вчитель. В муках народження української держави все наносне все вироблене чужою інтеліґентською і пролетарською психольоґією, поволі вмирає і виходить зі сцени: балакуча партійність, чужий по духови европейський соціялізм, московський бюрократизм, який так яскраво виявився в орґанізації наших міністерств, які були потрібні більш за все задля утримання своїх власних урядовців, запобігання чужоземної ласки чи то в вигляді інтервенції, чи „визнання," чи допомоги капіталу, — одійшли до історії. Україна починає будуватись знутри, з села: ширяться повстання, шириться народня свідомість і зорґанізовання, вимирає головний ворог хлібороба — велике місто.

Радуйся, батьку Тарасе! Хоча сьогодня, у 62-гі роковини твоєї смерти, нам доводиться ще помянути тебе не злим лихим словом на чужині, однак вже дуже близкий той час, коли ми зможемо робити це у себе, у своїй дрібно-хліборобській державі, в тій сімї вільній новій, яку ти так задовго передбачав своїм пророчим духом!

К. Вишевич.

ЗАЗИВ ДО БРАТНЬОЇ ЛЮБОВИ

Обнімітеж, брати мої,
Найменшого брата:
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати!

І світ ясний, невечерній
Тихенько засяє...
Обнімітьcя, брати мої,
Молю вас, благаю!

Т. Шевченко.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Йому тринайцятий минав,
Він пас ягнята за селом,
І серцем чистим він пізнав
Біль народу, що був рабом.

Пішов по селах в Божу путь
І бачив кривду в кождий час.
І сльози народу у грудь —
Збирав, як перли, наш Тарас.

Ішов полями, по межі:
На панщині народ терпів,
І сіяв ниви все чужі
Та не для себе, для панів.

Як виріс лиш, то кобзу Він
До своїх рук пророчих взяв,
І в звуках духа свого струн
Він плач народу передав.

І сльози-перли Він зберіг
І кинув їх в бурливий день
На чорний, рідний переліг,
І став співцем нових пісень.

І ні тюрма, ні пострах кар
Не мали сил пірвати струн.
Найкрасшу пісню дав нам в дар
Найкрасший син, Вкраїни син.

Ол. Бабій.

Тарас Шевченко в молодім віці.

ЖИТТЄ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Тарас Шевченко родився кріпацькою дитиною в селі Моринцях, звенигородського повіта, в Київщині, дня 9. марта (н. ст.), 1814 року, тому 109 літ.

Дня 6. мая (н. ст.), 1838, йому було куплено волю. Мав він тоді 24 роки.

На волі жив 9 літ.

Дня 19. цвітня (н. ст.), 1847, його арештували на Україні і посадили в Петропавловську кріпость в Петербурзі.

Потім його взяли силою в салдати і вивезли на муки і неволю, на каторгу (примусові роботи) в Орську кріпость, в Уральських горах, над сибірською границею. На другий рік Шевченка перенесено до Оренбурґа (300 верств від Орської кріпости), а небаром в Новопетровську кріпость над Каспійським морем. Десять літ терпів Тарас в далекій холодній пустині, над сибірською границею; терпів тяжкі муки і тяжкий біль з туги за рідним краєм, котрий любив понад все.

Аж 9. марта (н. ст.) 1858, повідомлено Шевченка, що він знова дістав волю.

Увязнили його як мав 33 роки; продержали в неволі-тюрмі і на муках майже 11 літ. Випустили з неволі в 44-ому році життя.

Але по тих тяжких муках він вже був зломаний старець.

Прожив ще на волі три роки і помер на чужині, в Петербурзі, дня 10. марта, 1861-ого року, тому 62 роки.

Прожив 47 літ, з того 35 літ в неволі, 12 на волі.

Український нарід поховав його на Чернечій горі, в Каневі, в Київщині над Дніпром, згідно з його волею.

Др. Осип Назарук.

НА ЧІМ ПОЛЯГАЄ ВЕЛИЧ ПОЕЗІЇ ШЕВЧЕНКА.

(Виїзмок з більшої статті, призначеної для „Укр. Голосу").

Виїмкові дуже великі письменники й поети. До таких належить наш Шевченко. Але се появи надзвичайно рідкі: се ґенії, великі індивідуальности, які родяться раз на сотки літ. Пізнати їх можна зараз і цілком певно по кождій стрічці їх писань; такої роботи ніхто другий не дасть, тільки та одна індівідуальність. Возьміть який небудь вірш Шевченка, нпр. вже писаний в старшім віці, коли майже всі поети стають холодні:

„Минули літа молодії.
Холодним вітром від надії
Уже повіяло. Зима!
Сиди один в холодній хаті,
Нема з ким тихо розмовляти,
Ані порадитись — нема!..."

Що се? Ніби звичайненький, простенький собі жаль, що не оженився. Але як сі слова уложені—одно за другим. Як мур. Камінь за камінцем ніби звичайний, всім ясний, зрозумілий, природно оенд за другим положений. З яким огнем те камінне порубане. Се рубав ґіґант, хоч хоодний вітер сік його вже по руках. Цементу ніде ні сліду — не видно і не чути. Навіть люпою його не знайдете. Але той цемент є! Ще й який! Такий, що Шевченкового вірша ніхто не годен підробити. Якби хто підробив, то зараз пізнають — навіть звичайні читачі, не тільки специялісти. Про підроблюваннє віршів „Шевченка" шкода й говорити, бо його навіть наслідувати не годен не то підробляти. Пробувало богато поетів, наслідувати Шевченка, а між ними навіть такий талант, як Федькович. Але нічо путнього з того наслідування не вийшло і мабуть ніколи не вийде. Бо Шевченко мав такий ум, який лучається раз на сотки літ: виїмково сильний, горячий, блискучий і проймаючий як вулькан і діямант з цілком окремим забарвленнєм. Навіть поезії такого сильного поета як Ґете не все такі. А у Шевченка кождий навіть найпростійший стих, навіть кожда його стрічка така, яка є лиш у нього: своєрідна, ориґінальна.

На такім майже неприродно сильнім поеті ніхто не годен взоруватися, значить: не годен на нім „учитися писати". Бо сила його таланту, його ґенія (духа) така велика, що аж таємнича: по нас прийде ще богато поколінь, які також не збагнуть, в чім властиво корінить ся тайна сеї сили, хоч напевно відкриють у його поезіях не одну красу, якої ми ще не бачимо.

Не даром російський цар Микола (коли йому предложили справу Шевченка і його поезії) власноручно написав на акті: „Заборонити йому писати й малювати!" — Николай.

Найбільший деспот Росії відчув і зрозумів, що сей селянський син знад Дніпра має в собі силу, небезпечну навіть для найбільшої держави. І казав його заслати на далеку прерію над озером Аралом, котре Шевченко так описав:

„І неба невмите і заспані филі,
І понад берегом гет-гет
Неначе пяний очерет
Без вітру гнеть ся"

Чотири недбалі але сильні посуви Шевченківського олівця, як удари сокири вирізьбили на віки картину непривітної прерії Туркестану над Аралом. Такої роботи не виконає ніхто, бо не годен. В ній змальоване й оловяне небо пустині і води пустинного озера з инакшими хемічними складниками, тяжшими ніж на Україні, і спеціяльна рістня над ним, яка має там инакший грунт і тому викликає цілком инакше вражіннє, ніж рістня на нашій гарній урожайній землі. Великанський різьбар слова від неба до землі й по берегах озера і по його шуварах потягнув своїм острим знарядом і кінець. Смішний буде кождий, хто схоче наслідувати сього велитня. Хоч на основі сих стрічок кождий бачить, як він стоїть над озером і дивиться на небо, на воду, на очерет понад берегом. Як поліп сильний ум його витягає тут усе, що витягнути моглаб ціла купа учених фаховців.

Ті наші люде, що були в часі війни в тих околицях, де мучився Шевченко на засланню, кажуть, що ніяка книжка не описує так влучно тамошної природи, як описав її Шевченко в сих чотирох стрічках.

З такою самою силою, як там у прерію над Аралом, умів Шевченко дивитися в минувшину і в будуччину. Тільки що сього наші критики й історики літератури до сеї пори не вияснили читаючій публиці. (Пор. історичні поеми Шевченка і його криваві пророцтва!)

Збагнувши людей, час і природу аж до самої глибини, став сей велит перед таємницею смерти, котра пригноблює кождого. Тільки не таких як Він.

. . . . Минає
Неясний день мій. Вже смеркає.
Над головою вже несе
Свою неклепаную косу
Косар непевний. Мовчки скосить
А там і слід мій занесе
Холодний вітер. Все минає...

Сих шість і пів стрічок імпонує мені найбільше з цілого „Кобзаря" Шевченка. Кілько разів їх читаю, „все чую на собі дивну Господню" сього ґенія й найвисший правдивий аристократизм думки й вислову мужицького сина. Кождий іменник має тут прикметник глибокого значіння, з виїмком іменників, котрі відносяться до його особи. Бо Він стає нагий в обличу смерти, тільки зі своїм умом і — спокоєм, але таким великим, що чути в нім велич філософів Гелляди, і глибоких мислителів Гіндостану і практичних мудрців Китаю. Він їх не знав. Але тут чути, як сильно посвоячені найвищі і найглибші уми людства всіх часів і народів, хоч не знають себе взаїмно. Як ніжно і проймаюче дивиться тут у будучність сей ясних дух: Він своє життє називає днем — „неясним", хоч воно було — чорне від терпіння, з громами й бурями „мов негода"*). При слові коса дає прикметник, яким нарочно зазначує свій мужицький рід: сеї приємности не може собі відмовити. Нехай усі знають, що він вийшов з народа, добився на сам шпиль, на духовий провід до високої мети, яку осягається по століттях. Хоч далі говорить про „занесений слід", але заки се станеться, мине такий час, що вік людини треба днем назвати. Косаря називає „непевним", схотівши тим одним словечком усе, що видумав блискучий ґеній грецького народу про три богині смерти, які невідомо коли кінчать міряти і прясти нитку життя людини та врізують її. А на кінци найсильнійше: той сам Шевченко, котрий знав свою вартість і розумів своє значіннє, бо уважав за відповідне лишити „заповіт" великому народови, — тут говорить, що слід його буде занесений, заметений, забутий. І ся стрічка імпонує мені найбільше зі всіх. Чому. Бо вона правда всіх правд. Бо прийде час, коли навіть сей вулькан погасне, хоч світитиме століттями на українськім небі. І він се чув і розумів. І був спокійний.

А найцікавійше тут те, що цілий архитвір сильної думки замкнений в шістьох і пів стрічках, — зовсім не був „обрахований". Ні. Се просто — вилите з великої душі, котра вже думаа тисячеліттями (як великі англьо-саксонські провідники „думають континентами"). Матерія його мозку инакша, її флюід міцнійший ніж у звичайних людей: тут уже инша якість у грі, а не скількість. Її можна вичути зі способу сполучення понять, а не з самих понять і слів. У вязанях, у конструкції його велич, у мірі його стилю, якого не має ніхто инший крім нього. Тут ґіґант-великан рубає лід забуття — собі на домовину... Рубає сильно (він инакше не вміє), але спокійно, без жалю за життєм. Бо знає, що навіть його домовина світити буде такі часи, що вік людини треба за день числити. Я дуже цікавий, як виглядатимуть студії над творами Шевченка нпр. за триста літ. Одно певне, що вони будуть дуже великі, бо тут є що розбирати! Наше поколіннє, якому судилося перейти до історії з кривавою короною на чолі, щойно зачинає відчувати їх глибінь, як той староукраїнський князь Гліб, що хотів змірити глибину Чорного Моря і навіть змірив в однім місци. А ми ще пливаємо по верха, шукаючи. Але глибінь уже відчуваємо всі. Тай наслідують його до смішности, особливо в тузі за Україною! Якуж масу пустих концертів уряджують в честь Шевченка... Тай наслідують до смішности, особливо в тузі за Україною. Тимчасом щоби з иншого мі-

*) Сам Тарас сими словами говорив про свою молодість, заки цілком виснився його великий ум.

ція взагалі писати про Старий Край так, аби се писанне не викликало враження скучности, на те треба бути великим і цілком зрілим артистом, який мимо впливу літ, не затратив у памяти рідних міст і в якім так живо бється любов до Рідного Краю батьків, що він має право сказати про себе те, що говорив старий еврейський пророк про святу столицю свого народа: „Коли тя забуду Ієрусалиме, забута най буде десниця моя!"

Тільки такі творці мають право торгати через далеке море золотий ланцюх святого спомину, зачіплений за історичні святині Київа, Галича, Львова і Перемишля. Порівнайте писаного на чужині „Пана Тадея" Мицкевича (є частинно також в українськім перекладі). Порівнайте також Шевченка:

„І там степи і тут степи.
Та тут не такії!
Руді, руді, аж червоні —
А там голубії,
Зеленії, мережані
Нивами, ланами,
Високими могилами,
Темними лугами".
— — — — — — —
„Неначе люде не жили!
Від споконвіку і до нині
Ховались від людей пустиня,
А ми — таки її знайшли!..."

Се поезія! Навіть скиглінне за красою Рідного Краю не скиглить у ній голосом птички, але гримить — мов сальвами тяжкої артилерії. Се наш ґіґант-великан іде степами Азії у простій, салдатській шинелі та згадує в блискучій уяві Україну. Але такі, як Він, родяться дуже рідко.

Тут пригадується инший творець — з нещасного як ми племени, творець, котрий у почуттю своєї величі лишив такі слова:

„Я син Давида, я мудрець Господній, я бесідник великий, я цар Єрусалима — шукав правди довго і пізнав богато, а отсе книгу пишу вам словами: Сует сует і все есть суета... І нічо людина не мати-ме з праці: всі діла рук її черваки розточать і кінець всіх річей в нічтожности скінчиться..."*)

Сі страшні слова Соломона**), що стали „притчою во язиціх", заперечив аж „великий гарний син Марії у білому як сніг хитоні".

Від ранної молодости найбільше враження робило на мені те, що Христос відважився на бійку буком — у притворі Єрусалимського храму, хоч уважав його найбільшою святістю свого народа (гл. глава 21. Євангеліє Мафтея й у Марка, глава 11). А про те як Ісус відносився до свого народу, цікаві річи оповідає нам історія з Канаанкою (гл. у Мафтея, глава 15) й історія з Грекинею (гл. у Марка, глава 7). Та найцікавійша таки згадана висше історія з перевертаннем столів у Єрусалимськім храмі. Вона тісно вяжеться зі спором скептиків з вірующими про те, чи Ісус був потомком царів Давида й Соломона. Я думаю, що вправді ніхто не годен предложити на доказ метрик Ісуса протягом 42 поколінь, які після св. Письма були між Давидом і Христом, але володарська метрика Ісуса в тім бичивні, яким Він виганяв торговщиків з храму. Подібне бичівно проти торговщиків бодай у якійсь мірі мусить мати кождий, хто хоче публично виступати, особливо з критикою, з сатирою. Але заки пічне бичівном цвяхати инших, мусить перед тим вицвяхати зі себе нехіть до солідної праці над собою, до основної освіти, до студій свого й чужого: значить — не сміє закопувати й занедбувати свого таланту.

„Висока скеля. Біля неї —
Народу тиск: Із Юдеї,
З Єрусалима, з Галилеї
Прийшли старії і малі,
Послухать нового равві".

А він їм виголосив притчу про те, **щоби ніхто не закопував свого таланту.** Він не відповідає за те, що зробили з його науки пізнійше. Він учив життя, а не смерти й заскорузлости.

І наш Тарас, некорований цар України, учив — життя. Додумавшись самостійно до думки Соломона про заметений слід свого життя, заперечив її ділом: сі слова поставив як „посвяту", як „прольо", як „вступ" до цікавої праці, не як закінченне всего. Навіть в обличчу смерти не дати вмерти тому, що в людськім перці живе! Отсе засада.

Я нарочно задержався довше на Шевченку і на сім, що з ним вяжеться. Часто лучається, що молодим творцям „добрі знакомі" радять: „Вчіться писати на найбільших поетах, нпр. на Шевченку!" І молоді так роблять тай наслідують инших. Особливо богато зустрів я тут наслідувань Шевченка (не лише в газетах, але і в теках).

Отож — се убийча „рада". На таких велитнях ніхто не може взоруватися, бо вони мимохіть задавлять кождого, хто з таким заміром наблизиться до них. Зроблять його в найлучшім разі смішним калікою. Таких поетів як Шевченко можна подивляти і треба уважно читати, але вчитися на них годі (хіба чистоти мови*) бо вони за високі, за сильні, вони нікому не підміру. На найвищім шпилі Іврісту людина не може дихати, хоч може сей прекрасний верх Гімаляїв здолу подивляти.

Вибухаючі вогнем вулькани обсервуйте здолу, але не лізьте на них! Бо спалять вас на вугіль і ви попелом розсиплетесь скорше, ніж можна припускати. Бо ґеній се не тільки сонце, яке світить і гріє та дає життє, але се також великий огонь, який нищить нерозважних.

*) Згарної травесті Жулавського: „Книги старого завіта".

**) Для оцінки літературного впливу сього погляду протягом тисяче літ не має ніякого значіння питанне, чи автором його був дійсно цар Соломон, чи хто инший. Досить, що довгі століття приписували сей погляд Соломонови — всі.

*) З виїмком одного неприемного Москалізму („Не жени ся на богатій...") мова Шевченка дуже чиста.

ПОКЛІН ТОБІ

Поклін Тобі, віщий Кобзарю,
Від нас, українських діток,
За все, що лишив нам Ти в дарі,
За Твої перлини думок.

Ти розсвітив наш шлях тернистий,
Навчив любити Україну.
Могучим словом пророчистим
Злучив братів в одну родину.

І хоч паде тяжкий на нас
Тягар ворожого обуха,
Огонь надії в нас не згас,
Ніхто не в силі вбити духа.

І хоч нас тисячі лягли
На поли бою, поли брани,
Нові ряди творили ми,
Нас не лякала кров, ні рани.

Ми віримо, що прийде час
Відплат за кривди всі болючі,
Тяжкі окови спадуть з нас,
Зрадіють знов Дніпрові кручі.

Тоді Тебе ми привитаєм
Ген там під Каневом у полі,
Веселу пісню заспіваєм,
Велику пісню Слави, Волі!

20, II, 1922. Дм. Беч.

ТАРАСОВА ПІСНЯ

Заридала Вкраїна в ярмі,
Що минули для неї дні волі,
Задзвеніли кайдани в тюрмі
І понеслися стони недолі.
Потонули в імлі байраки
Й степовії безмежні простори,
Стала нічка від Дону ріки
По зелені Карпатські гори.
Застогнав у неволі народ
Преславутних козацьких гетьманів,
Заміняв його ворог у скот,
Нема Січи, нема й отаманів.
Та ось тень у мовчазнім гаю
Пробудились голосок соловія
І понісся тихцем по краю,
Мов по небі заблукана мрія.
Зразу тихо степами літав,
А чим дальше сягав у простори,
Ріс у силу, більшав і кріпшав,
Мов у бурю розбурхане море.
Далі громом грімким згрюкотів
І тюрмами потряс він від разу,
Від Поліся до диких степів
І від Сяну по шпилі Кавказу.
Ясне зарево близько дня
Осіяло прибиту природу
І визвольная пісня спільна
Залунала з небесного зводу.
І прокинулись з сну байраки
Й степовії безмежні простори:
Іде ранок від Дону ріки
По зелені Карпатські гори!

5. II. 22. Р. Завадович.

MY TESTAMENT

(By Taras Shevchenko.—Translated by A. J. Hunter.)

When I die, remember, lay me
Lowly in the sient tomb,
Where the prairie stretches free,
Sweet Ukraine, my cherished home.

Where, 'mid meadows' grassy sward,
Dnieper's waters pouring
May be seen and may be heard,
Mighty in their roaring.

When from Ukraine waters bear
Rolling to the sea so far
Foeman's blood, no longer there
Stay I where my ashes are.

Grass and hills I'll leave and fly,
Unto throne of God I'll go,
There in heaven to pray on high,
But, till then, no God I know.

Sprinkled with the foeman's blood
Standing then about my grave,
Make ye haste, your fetters tear!
Then shall rise your freedom fair.

Then shall spring a kinship great,
This a family new and free.
Sometimes in your glorious state,
Gently, kindly, speak of me.

КАЗКА ДІДУСЯ ТАРАСА

Дідусю дідусеньку, казку, казочку скажіть, нам!—прохали в один голос дідуся Тараса діти, побажавши дідусеви в день його іменин „многих літ і всего добра".

Та годіж бо, діти! Вам усе лише казки тай казки! Де то вже й сих казок стілько набрати.

— Казки, казочки, дідусю, вже їх так богато знаєте! — не вгавали діти!

Дідусь задумався, а там і сказав:

— Гаразд, діточки, скажу вам казочку „про царівну Красу та про хлопця, що з малечку шукав царівни й усю свою душу віддав їй".

Тож послухайте!

В чарівній околиці, в одному селі, в небогатих, ба таки убогих батьків жив собі малий хлопчик. Рідна його хатина була вбога тай старенька й невесело жилося в ній, як звичайно в хаті, де горе та журба частим гостем.

Але біля хати був такий чудовий квітник його старшої сестрички. А там і сад чималий. Густий, тінистий. А за садом левада, за левадою долина. А в долині струмок тихий, тихісенький, обсаджений вербами, берестами та калиною. Гарно любо було над струмочком весною, коли калина розцвитеться, а зелений килим трави заквітчається цвітами ріжнобарвними. Понад цвітами невсипущі бжілки гудуть, пестрі метелики літають. А лагідний легіт колише білим цвітем калини та квітками пишними.

Гарно, любо було весною над струмочком.

Весело та безжурно гуляв собі хлопчик у сьому раю на свободі. Бігав поміж цвіти, купався в струмочку, в спеку шукав холодку в кущах калини. Цікавий був хлопчина. Все хотів знати, все розуміти, над усім думав. Чар природи, щебет птичок, лящінне соловейка аж приковували його.

Була гарна соняшна днина. Хлопчик поклався в густу, високу траву, між цвіти й глядить у чисте голубе небо. Глядить і думає собі:

— Як тут гарно, як любо, як мило, як весело тутечки! І чого се мої батько та ненька такі сумні все?! Тай усі люди якісь такі понурі?!

Думає хлопчик і глядить у голубе небо і глядить на шовкову зелень і на цвіти барвисті. А тут і соловейко лящить — так уже лящить! Душа хлопяти аж розпливається в сій красі всій.

Нараз бачить він, а там у долі струмочка виринає якась дівчина в чудовій, голубій як небо одежі — дивна така! Личко біле, білесеньке й сливе прозоре, а й одежа в неї мов із мраки голубої ткана. А коси розплетені золотими струями спадають по плечах.

Іде вона, ні не йде, а пливе, простісінько до нього дівчина-царівна.

Хлопчина запер дуж у собі, а зір впялив у неї.

— Се певно русалка, — думає він, — що про них мені сестричка Катруся казок оповідала. Ба ні, не русалка, а царівна русалок — така краса!

А вона, ся царівна русалка, підпливла до нього й поклала білу прозору рученьку на русяву голівку хлопчика й сказала:

— Витай, вибраний мій!

Хлопець підвів зір і втопив його в голубих, глибоких, як море, очах царівни-русалки.

— Хто ти? — спитав він приталеним голосом.

А вона: Скажи, чи хочеш бути моїм, служити мені все життє, йти за мною всюди?

— Хочу! — відповів скоро хлопчик, не відриваючи свойого зору від її зору. Якась невідома сила, якийсь чар дивний приковували його зір до її.

— Хочу, — сказав він у друге, — але хто ти?

— Я К р а с а! — сказала вона, а голос її був мов щебет соловейка, мож журкіт струмочка срібного.

Сказала вона, поцілувала хлопчика в чоло й у сій хвилині розплилася в синяві неба, в зелені трав, красках квіток.

А тоді соловейки розщебеталися ще красше, цвіти ще пишнійшими красками забреніли, а калина ще принаднійше забіліла.

А хлопчик довго ще лежав із нерухомим зором і вдивлявся в місце, де перед хвилинкою стояла чарівна русалка.

— Краса, — повтаряв він — краса!

Від сеї хвилини, від пригоди сеї хлопчик не мав уже спокою. Якась незглубима туга за царівною-русалкою обгорнула його. Він усе думав про неї, всюди шукав її. Навіть у сні.

Минали дні, минали ночі, літа минали. Не рожами слалося життє його. Було повне колючого терня й креміня гострого. Та він наче й не бачив сього. Рвав тіло об гостре терня, калічив ноги об креміння. Але вірний даному обітови йшов за Красою. Шукав її все й усюди.

А доля не була ласкава для нього. Він був кріпак. Його пан хотів із нього зробити собі слугу. Повіз його з собою ген далеко на Північ, у столицю. Та туга за Красою й там не кидала хлопчини. Ще більш оповила його душу. Доля мов поласкавійшала. Там на Півночі. Найшлися там люди, що теж покланялися чарівній царівні, й вони зрозуміли тугу його та помогли йому вийти на правий шлях.

Тепер, на волі, міг він уже весь свою душу віддати коханій царівні. І він служив їй вірно. Скоро став славним мистцем-малярем.

Але хто любить Красу, сей любить і Правду. А світ, могутні світа сього, не люблять Правди, бояться її. А наш мистець, жрець Краси, не міг не бути й пророком Правди й огненними словами голосити прихід її.

І не злюбили його могутні світа сього й за кару запроторили його в далеку, холодну Сибір. Ще й наказали:

— Бережіть його там добре, щоб до нього не навідувалася отся чарівниця, прителька його, Краса якась. Вона се підбунтовує його стояти за Правдою. Не позволяйте йому ні писати, ні малювати. Нехай він там у стужі й пропаде!

Та він не пропав. Царівна Краса й туди найшла стежку, не кидала в далекій, непривітній чужині любимця свойого. Серед холодної чужини малювала йому красу рідних піль, степів голубих, садочків зелених, хаток мальованок. Із подихом леготу, з ранною та з вечірною зорею посилала йому чарівні малюнки його рідної природи. І він не пропав.

Довго карався він там у чужій чужині. Та в кінці побачили вороги, що не перемогти їм його, поклонника Краси й Правди. І вернули йому волю.

Поїхав він у Рідну Країну, побачив горе й муки її й поніс свій жаль і тугу в святиню Краси. Знеможений ляг на ложе, щоб більше не встати.

А в останню хвилину його життя прилинула до нього царівна Краса й як перше над струмком сріблистим похилилася над ним і поклала на його голову лавровий вінець.

— Дякую тобі, — сказала — дякую за се, що ти вірно служив мені. За се тебе ні я, ні твій Народ по вік не забудемо. Бо знай, що я твій Народ полюбила наді все. Я вибрала собі твій Народ за жреця, а твою Країну за святиню. Багато, дуже багато горя доведеться зазнати твойому Народови й Країні твоїй. Завись, Захланність і Кривда схочуть поневолити й знищити їх. Та даремні будуть їхні зусилля. Твій Народ мій поклонник і моєї сестри Правди й тому не впаде. Прийде час і слава й велич твоєї Рідної Країни засяє перед усім світом і всі поклоняться твойому Народови — навіть вороги колишні.

Се сказавши закрила очи великому мистцеви й апостолови Краси й Правди й відплинула.

Дідусь перестав говорити, та діти сиділи мовчки, наче ждали, що дідусь іще далі говорити-ме.

Та дідусь по хвилі сказав:

— Тут казці моїй кінець! Скажіть тепер, хто сей мистець?

— Тарас Шевченко, Тарас Шевченко! Він був і поет і маляр! — загула довкруги дітвора.

— А ви бачили Шевченкові малюнки? — спитав дідусь.

— Я бачив його малюнок, як гетьманови Богданови Хмельницькому приносять дари від чужих володарів, а також „Смерть Богдана Хмельницького". Також багато портретів його власних і инших людий, що він малював, знаю — говорив Славко.

— А мині подобалися Шевченкові краєвиди, особливо краєвиди з України. Знаю: Видубицький монастир, Чигиринський монастир, Богданова церква — говорив Влодзьо.

— Мині знов подобалися його малюнки з життя українського села, пр. селяни зійшлися на суд, армарок на Україні. А також малюнки з киргізького життя.

— А мині найбільше подобаються малюнки з життя дітий — сказала Голя. — Чи се не гарний малюнок, як хлопчик-жебрак годує песика? Може він і сам голодний, але останним куском хліба ділиться з песиком. Або сей, де киргізький хлопчик бавиться з котиком на порозі хати.

— Правда, Галю! Шевченко дуже любив дітий і тому радо малював їх. Гарні також його релігійні образи, як пр. „Розпяттє", але найзнаменитшими признають його офорти. За них він дістав у петербурській Академії красних штук титул академіка, себто такого, що скінчив малярську академію — говорив дідусь Тарас.

— А що се таке, дідусю, офорти? — спитав Богданко.

— Се, Богданку, рисунки на міди, при помочи квасів, — пояснив дідусь. — Але тепер скажіть мині, діти, чи пригадуєте собі з життєпису Шевченка, що найбільше причинилося до того, що Шевченко міг учитися малярства?

— А, я вже пригадав! Се та пригода, коли поміщик Енґельгарт застав Тараса, як він у ночі при свічці малював. Поміщик велів його вибити, але відтак пізнавши малярський талант у Шевченка, дав його на науку малярства. Так ся прикра пригода помогла Тарасови стати малярем!

— А чи пригадуєте собі ще якогось славного чоловіка, що йому така прикра пригода помогла стати славним мистцем?

Тут уже Галя обізвалася:

— Се славний італійський різбар Канова. Я читала про нього в першім річнику „Світа Дитини".

— Отже бачите, дітоньки, — закінчив дідусь — що часом і сумна пригода може причинитися до сього, що людина, коли тільки в неї охота й хист, вибється на верх. Так буває в життю поодиноких людий і цілих народів. Тож нам навіть у найтяжших хвилях не треба тратити надії на красше, тільки далі пильно працювати. Кажеж народня приповідка: „Нема нічого злого, що не вийшло би на добре".

Антін Лотоцький.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Подаємо до відома всім Українцям в Нюарку, що

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 11. МАРЦЯ

відбудеться

ВІЧЕ

в Українськім Народнім Домі на Beacon Street

в справі Будівничо-Позичкової Спілки

Початок о годині 3-ій сполудня.

Також повідомляємо загал, що в місяци марті отворена нова серія, хто би хотів приступити до Спілки, то може сего місяця. Наша Спілка має поверх двіста шеровців, маєток нашої Спілки виносить $20,000. Памятайте, що тільки економічно сильні народи мають значінне. Час проте найвисший подумати і прийти на Віче і стануги в ряди тих свідомих Українців, що ощаджують і доходять своеї мети. В ощадности і промислі наша будучність!

58 УРЯД.

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ

в гарній околиці близько Ню Йорку. Нові доми на легкі місячні сплати. 3 руми $1000 — $300 готівкою; 4 руми $1225 — $400 готівкою; 5 румів $1450 — $500 готівкою. Вода, газ, електрика. Школа, церква і штори на місци. Пишіть або зайдіть до: 58—

ГРИГОРАК, Room 74,
180 Broadway, New York, N. Y.

ФАРМА 100 АКРІВ, дім з 10 кімнат, телефон в хаті, електрика і вода у всіх будинках, велика стодола і другі забудовання, 11 голов худоби, 2 коні, 150 курий, сад, ріка, на стейтовій дорозі, при самім місточку. Ціна $4000, готівкою $1500. Маю також богато великих і малих фарм до продажі близько Ню Йорку. Голоситися особисто або письменно до: Peter Owdy, 194 Avenue A,ріг 12-ої улиці, New York, N. Y. 58-64

З ПРИЧИНИ СЛАБОГО здоровля жени, продам тано 20 акрову фарму, положену майже в середині малого місточка, при стейтовій дорозі, 5 мінут ходу до школи, шторів, почти і т. д. Дім на 7 кімнат з електричним освітленнєм; 1 кінь, 3 добрі корови, 1 ялівка, 3 безроги, 65 курий і всі потрібні забудовання і всі фармерські знаряди. Голоситись до: Stephen Kopetz, P. O. Box 145, Brooklyn, Conn. 58-9

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

З причини смерти, фарма мусить бути спродана за безцін, 300 акрів доброї землі, будівничий ліс, три великі овочеві сада, ріка і озеро на фармі, новий дім з 10 кімнат, стодола і другі забудовання, 18 коров, 2 ялівки, бик, 2 коні, 200 курий, 2 безроги та рільна машинерія потрібна на фармі, 1 миля до стації, 2 милі до міста, школа при фармі. Ціна за все $5000, готівкою $2000. 55-60

PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую у важній справі ВАСИЛЯ ПІЛЬКА з Дрогобича, котрий пару літ перебував в Troy, N. Y. Хто би о нім знав, зволить донести на понизшу адресу, або він сам хай донесе де обертається. Walter Kushnir, 83 Grand St, Jersey City, N. J. 57-58

ПОШУКУЮ старшої Українки женщини або старшої дівчини за господиню в домі. Прошу голоситися письменно або особисто до: S. Kisil, 12838 Klinger St., Detroit, Mich. 56-60

Пошукую свого тіточного брата ІВАНА ПОТІЧКА, котрий походить з села Вільшаниця, повіт Ліско, Галичина. Перед двома роками перебував в Іст Юнґставн, Огайо. Хто би знав де він є, або він сам, най зголоситься на адресу: M. Turkewich, 302 E. 11th St, New York, N. Y. 58-59

Пошукую братів ІВАНА і МИХАЙЛА ПЕЛЕНСЬКОГО в важній справі. Хтоби о них знав або вони самі, прошу зголоситися на адресу: Михайло Пеленський, 929 Pennsylvania Avenue, Erie, Pa. 58-60

ДО ВИНАЙМУ помешкання для фамілій, по 3 і 4 кімнати. Місячний рент $18.00. Зимна вода і газ. Голоситися під ч. 980 Newark Ave., Jersey City, N. J. 58-59

ДО ВИНАЙМУ інтерес, ґросерня і бучерня. Інтерес вироблений між Українцями і Анґліками. По близші інформації голоситися між 6—7 вечером до: John Zarsky, 34 Covert St., Jersey City, N. J. 57-59

ВИНАХІДНИКИ! Многі з Вас стратили грубі гроші на патентованю і продажі винахідників. Нім дармоїди натягнуть Вас на висилку винахідків і патентоване, жадайте наших інформацій. Требуємо кілька спільних патентів о умірковании цінах. Що маєте? Inventors' Information Bureau, S. 363 Westfield Ave., Rahway, N. J.

КОНКУРС.

Українська гр. православна парохія в Nanty Glo, Pa. глядає дякоучителя великих професій невінчанського. Зголошення слати до 1. цвітня с. р. на низше подану адресу: о. Іван Папа, General Delivery, P. O. Nanty Glo, Pa. 56-58

ПОТРЕБА МУЖЕСЬКИХ КРАВЦІВ

нова і старо робота, стале заняття. Платня після умови. 58-59

Голоситися під ч.

513 East 16th Street,
New York City.

ЗАРОБІТЕ ДОБРІ ГРОШІ З ТРОКОМ.

Позаяк я купив реґулярний трок на угля (ціз), продам свій 2 тоновий трок Federal, новий модель, нові гуми, ціла машина вичищена і помальована, ґарантована, в добрім стані Ваша за $600. Дешевше як Форд, в лінію.

J. R. GREY, Coal Man,
West Easton, Pa. 53,57,58